

Representantforslag nr. 133

(2007–2008)

fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Elisabeth Røbekk Nørve, Øyvind Halleraker og Ivar Kristiansen

Dokument nr. 8:133 (2007–2008)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, Elisabeth Røbekk Nørve, Øyvind Halleraker og Ivar Kristiansen om å be Regjeringen legge frem en stortingsmelding om nettpolitikk

Til Stortinget

BAKGRUNN

Dagens gjeldende rammer for regulering og utvikling av nettet ble utformet i forbindelse med innføringen av dagens energilov i 1992. Dette var en tid med overkapasitet i norsk kraftproduksjon og et overdimensjonert distribusjonssystem. Dagens situasjon er helt annerledes med et underskudd på kraftbalansen med utlandet i år med normale temperatur- og nedbørforhold, en anstrengt forsyningssituasjon i deler av landet og med betydelige flaskehalsproblemer i nettet.

De politiske føringer for dagens norske nettpolitikk ble lagt ut fra datidens dagsorden og ut fra de energipolitiske behov man den gang så. Energiloven resulterte i en vellykket deregulering, utvikling av et velfungerende kraftmarked og effektivisering av energiforsyningen. Dette har kommet både kraftbransjen og kundene til gode. Disse vellykkede grep må nå suppleres med en reform av nettpolitikken for å gi bedre samsvar mellom dagens energipolitiske mål og de rammer/incentiver som gjelder nettselskaper og utvikling av nett.

Dagens utfordringer

Kraftsektoren omfattes i dag av flere og mer ambisiøse politiske mål enn i 1990, og det foregår en dreining av hvordan målene skal prioriteres. Sektoren skal spille en nøkkelrolle i oppfyllelse av klimamål, men skal samtidig leve opp til selvstendige mål

om ta vare på lokalt miljø og natur, forsyningssikkerhet, effektivitet og lønnsomhet.

Energipolitikken er blitt tettere integrert med klimapolitikken, jf. klimaforliket, og målet er at utbygging av fornybare energikilder skal bidra til reduksjoner i utslipp av klimagasser, gjerne både i Norge og på norsk sokkel, og utenfor landets grenser.

Etter hvert som kraftoverskuddet vi hadde på 1980-tallet er "tæret" bort av etterspørselsveksten, har forsyningssikkerhet kommet sterkere i fokus. Samtidig har ikke oppmerksomheten på sårbar natur blitt svekket – tvert imot er det mer konfliktfylt enn noensinne både å bygge ulike typer kraftverk og å få etablert tilstrekkelig transportkapasitet for den kraften som skal produseres.

Heller ikke kravene om avkastning og effektiv ressursutnyttelse er tatt vekk – selv om Norge er ett av verdens desidert rikeste land, har vi ikke lyst til å sløse med verken arbeidskraft eller kapital.

Nettutbygging og ny fornybar energi

Utbyggingen av ny fornybar energi må gå hånd i hånd med nettutbygging. I dag er en av hovedutfordringene for utbygging av ny fornybar kraftproduksjon at store deler av landet mangler tilstrekkelige nettkapasitet. Klimautfordringen og klimaforliket som er inngått i Stortinget, forplikter også på dette området. Skal vi nå våre mål om å ha på plass 30 TWh ny fornybar energi innen 2016, slik klimaforliket legger opp til, er det behov for en gjennomgang av nettpolitikken.

Hvis produksjon og bruk av kraft fra fornybare energiressurser skal økes, så må transportkapasiteten i el-nettet utvides. Forsyningssikkerheten kan vanskelig bli tilstrekkelig høy uten tilfredsstillende transportkapasitet. Da kan ikke nettselskapenes avkastning reduseres når de gjennomfører samfunnsøkonomisk lønnsomme nettprosjekter – dette må nettreguleringen sikre. Opprustning og fornyelse av

nettet vil samtidig bidra til å sikre høy kvalitet på net-tjenestene og reduksjoner i nettapene.

En slik utvikling blir ikke miljøvennlig med mindre det samtidig er lønnsomt for netteiere å bygge skånsomt, sanere utbrukte nettanlegg og finne rimelige og effektive løsninger for nettilknytning av ny produksjon. Dette legger også føringer for hvordan nettreguleringen utformes.

Alle nettkunder må dekke sin del av kostnadene ved energiforsyningen, både for nettutviklingen og for selve energien – i motsatt fall vil kraftsektoren bidra til redusert verdiskaping i Norge. Nettinvesteringene må derfor tilpasses produsentenes og kraftbrukernes beslutninger, samtidig som disse beslutningstagerne stilles overfor tariffer som reflekterer de relevante nettkostnadene.

Reglene for nettselskapene, både distribusjonsnett, regionalnett og sentralnett, må klart og tydelig bidra til høy forsyningssikkerhet og sikre tilknytning av ny produksjon og utbygging av fjernvarme. Her står både kvalitetskrav og ulike forskrifter sentralt, og ikke minst har dette betydning for detaljene i den økonomiske reguleringen av nettvirksomheten. Dette fordrer også bedre koordinering mellom beslutninger om ny produksjonskapasitet og nettkapasitet. Prioritert konsesjonsbehandling for enkelte regioner samt riktig bruk av tariffer og anleggsbidrag må bidra til at ny produksjon etableres der det er mest tjenlig for energisystemet og for de overordnede mål. Sterk vekst i kraftproduksjon basert på fornybare ressurser krever også vekst i kapasiteten for kraftutveksling med utlandet. Da må også transportkapasiteten innenlands utvikles tilsvarende, og det må satses på utvikling av effektive markedsmekanismer for samhandelen med andre land. Utvekslingen med andre land skal bidra til bedre økonomi i fornybar kraftproduksjon i Norge.

For at samfunnet skal få mest mulig igjen for sine ressurser, må også nettsiden bidra til en best mulig ressursanvendelse. Dette innebærer at vilkårene for nettselskapene må sikre at samfunnsøkonomisk lønnsomme nettprosjekter blir gjennomført til rett tid og med rett kostnad. Reguleringen kan da heller ikke stimulere til at ulønnsomme prosjekter gjennomføres. Klimaforliket peker blant annet på at opprusting og fornyelse av el-nettet kan bidra til reduserte overføringstap. Samtidig vil dette bidra til bedre regularitet og kvalitet, innenfor en forsvarlig økonomisk ramme. Vilka-rene for nettselskap må også virke nøytralt i forhold til andre energibærere, som for eksempel fjernvarme. Reguleringen må sikre at nettselskapenes interesser sammenfaller med samfunnets verdsetting av ulike ressurser.

Konsesjonsbehandlingen må videreutvikles og effektiviseres for å sikre at de politiske målene kan nås. Lang behandlingstid svekker lønnsomheten i en rekke investeringsprosjekter og øker usikkerheten

ved å drive investeringsaktiviteter. Mulighetene for å sikre bedre koordinering mellom investeringer i nett og produksjon svekkes jo lengre behandlingstiden er for hver enkelt konsesjon. Slik koordinering må utvikles og innarbeides i planprosesser og konsesjonsbehandling. De økonomiske incitamentene for nettvirksomhet og systemene for konsesjonsbehandling må også innrettes slik at prioriterte energibærere ikke møter kunstige eller urimelige barrierer.

Behov for gjennomgang av nettpolitikken

Håndtering av flaskehalser i kraftnettet, behov for bedre nettutnyttelse og for investeringer er en av de største utfordringene i energipolitikken fremover. Nettet må til enhver tid være maksimalt robust av sikkerhetsmessige årsaker samtidig som nettet er avgjørende for om Norge og Europa vil bli i stand til å nå fornybar- og klimamål.

Kraftnettet er en kritisk infrastruktur, og må til enhver tid ha de vilkår og reguleringer som sikrer god energiforsyning. Nettet er også avgjørende for at andre overordnede politiske mål oppfylles som velferd, næringsutvikling og bosetting, klima og miljø. Økte investeringer i nye nett vil gi økende utfordringer for økonomiske analyser og kostnadsfordeling.

Ikke minst er kraftnettet, både i Europa og Norge, en avgjørende forutsetning for at klimamålene kan nås innen 2020. Tilknytning av ny fornybar produksjon, fornybar forsyning til økt forbruk i petroleumsvirksomheten, overføring av kraft fra områder med stort vindkraftpotensial til forbruksområder, samspillet mellom regulerbar vannkraft i Norge og uregulerbar vindkraft i Europa, mulig økt eksport, transport av offshore vindkraft er eksempler på aktuelle problemstillinger her.

Det er derfor behov for en gjennomgang av nettpolitikken. I denne gjennomgangen bør man blant annet se på de statlige organene Statnett og Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) rolle for å sikre en optimal nettstruktur. Videre er det behov for å gå gjennom rammebetingelsene for de regionale og lokale nettselskaper, herunder en gjennomgang av inntektsreguleringen for disse for å se om denne gir de rette incitamentene for utvikling av en optimal infrastruktur.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme en stortingsmelding med en gjennomgang av nettpolitikken, og legge denne frem for behandling i Stortinget senest vårsesjonen 2009.

13. juni 2008